

GABRIEL ARESTI BEGI-GOGOETAN

Jaun-andreok, agur:

Gaur Euskal Herriko poeta batzuk gogoratu eta haien lan batzuen berrargitalpena berriro ere jendaurrean aurkeztu dugu, beraien oroitzapena ohoratzea helburu. Horien artean, Gabriel Aresti, Bilboko poeta, Euskaltzaindiko kidea. Aukeraz baliatuz, egun berean, bide batez, Euskararen Akademiaren batzar-aretoaren atarian haren erretratua jarri nahi izan dugu, hemendik aurrera, euskaltzainok hona biltzen garen guztietan, hura ikus dezagun, beragaz gogora gaitezen, ongi etorri esale gisa.

Duela urte batzuk idazteko asmoa neukan ipuin-antologia baterako, neure irakasle eta adiskide zintzo batengana jo nuen: Shalan Hares-engana. Orduan ondoko anekdota hau kontatu zidan, berak bere herriko eskola-maisuari Libanon entzuna:

Behin batean Alexandro Handiak, grezieraz *Mégas Aléksandros* (Μέγας Αλέξανδρος), eta arabieraz *Al-Iskandar al-Akbar* (الأسكندر الأكبر) gisa ezagutuak, Egipto konkistatzeko asmoz zebilela, Ekialde Hurbilera heldu eta, Libanon, bertako mendixka baten gainera igotzea erabaki zuen, morroi batekin batera. Handixek piramideen herriraino bere soldaduek ibili beharko zuten bidea ikusi gura zuen, antza. Hara zihoala, bide ondoan agure bat ikusi zuen, pala batekin zulo bat egiten, eta Alexandrok ea zertan ziharduen galdetu zion. Zaharrak, gerlari handia errespetuz agurtu ondoren, zulo hartan palmondo bat landatu nahi zuela erantzun omen zion.

Orduan, mazedoniarrak, harriduraz, honetara esan omen zion: -Baina gizona, palmondoak, handia hazi eta fruitua ematen hasteko, gutxienez hogeitau urte inguru behar izaten ditu; eta zu jada zaharra zara, hori ikusi ahal izateko-". Agureak, ordea, honela ihardetsi zion: "Gure aurrekoek lehenago landatu zutelako, ari gara jaten gu orain. Guk landatzen dugulako, jango dute beste batzuek gero".

Erantzuna Alexandroren gustukoa izan omen zen, eta berekin zekarren morroiari agindu zion zahar hari urrezko txanpon bat emateko. Orduan agureak, eskerrak agertuz, irribarretsu, hau esan omen zion grekoen erregeari: "Ikusten al duzu, jauna? Landatu berria da, baina palmondo honek jada bere lehen fruitua eman du". Alexandrok zaharrari beste txanpon bat eman eta handik alde egin zuen barrezka, agure maltzurak beragandik diru gehiago atera baino lehen.

Duela lau hilabete, pasadizo honen berri jakin gabe, Patxi Uribarren euskaltzainak Aramaion, bere jaioterrian, sarrera-hitzaldi ederra eskaini zigun,

hain zuzen ere, izenburu honekin: *“Izan zirelako gara eta garelako izango dira”*. Bata Ekialde Hurbil urrunean; bestea Euskal Herrian bertan; hura orain bi mila eta hirurehun urte gertatua omen. Aurtengo maiatzekoa berau. Baina bietan ideia berbera datza: gizakien eta belaunaldiz belaunaldiko segida, elkarren arteko harremanen giza kate luze eta etengabea, bere mailetan jendearen sentimendu, nahi eta oroitzapenak bilbaturik daramatzana.

Oraintsu aurkeztu dugun antologian bildurik, hogeigarren mendean jaiotako poeta bizi edota berriki zendu batzuen emaitza hautatuak ageri dira: Angela Figuera, Blas de Otero, Javier de Bengoechea, Juan Mari Lekuona, Bitoriano Gandiaga, Gabriel Aresti, Jorge González Aranguren, Blanca Sarasua, Xabier Lete, Bernardo Atxaga. Gehienek, guztiek ez esateagatik, elkar ezagutzen zuten; idazkideak eta lagunak ziren.

Bakoitzak bere nortasun eta idaztankera berezia izan arren, guztiek frankismoaren garai latza ezagutu zuten, eta askatasunik eza pairatu. Halere, zentsuraren hertsikeria beren adore eta irudimenari esker jakin zuten gainditzen, eta beren obretan askatasun- eta eskubide-nahiak, injustiziaren aurreko makurgaiztasuna, sentimendu eta mundu-ikuskerara utzi zizkiguten, hurrengo belaunaldiei eskua eman eta suzi iratxekia pasarazteko.

Horien artean Gabrielelek giza pentsamenduen, sentimenaren eta kezken mugak ireki zizkigun, errealitatea zabaldu eta berau bestelako begiekin ikustera lagundu zigun, itxaropenez, eta etorkizunerako bideari pauso trinkoagoekin jarraitzen irakatsi. Izan ere, itxuraz ezinezkoa zirudiena ekinez egin daitekeela bere etsenpluarekin predikatu zigun. Ondorioz, Gabriel Arestiren zidorretik abiatu ginenok gaurko bide zabalagoetara heldu gara. Atzean gelditu dira, lotsagarri, gure herriko hizkuntza jatorra berreskuratzeko interesik ezagatik, eta beren alferkeria estaltzearren, lau haizeetara euskara ikastezina zela predikatzen zutenen leloak, gaur egun milaka eta milaka euskaldun berrik gezurtaturik.

Era berean, Unamuno eta Baroja bezalako enitzi ezkorren gaintetik, ongi frogaturik utzi zigun Gabriel Arestik Lizardiren behialako esperantza hura: euskara orotarako hizkuntza izan daitekeela, euskaldunok hala nahi izanez gero.

Handia da, oso, Arestirekiko gure zorra. Horrexegatik, Gabriel, beti zaituzkegu gogoan.

Xabier Kintanak, 2010.eko urriaren 8an